

ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА НА ВОЛИНІ

А.О. Соколова, к.е.н., доцент, Н.В. Дудченко, В.М. Рушак
Волинська державна сільськогосподарська дослідна станція
Інституту сільського господарства Західного Полісся НААН

Органічне аграрне виробництво, як система господарювання, з кожним роком набуває все більшої популяризації у світовому сільському господарстві та серед споживачів екологічно чистих

продуктів харчування. Нині під органічне сільськогосподарське виробництво в світі використовуються значні площі земельних угідь: в Європі – 5,1 млн. га, Північній Америці – 1,5 млн. га, Латинській Америці – 4,7 млн. га, Австралії – 10,6 млн. га. В Європі частка земель, які переведені на органічне землеробство значно зросла за останні роки, чому сприяла започаткована у 1993 р. спільна аграрна політика Європейського Союзу (САП ЄС) щодо підтримки фермерів у перші роки після переходу від традиційного до органічного агровиробництва. Середній показник в країнах ЄС сягає близько 5%, в Австрії та Італії – 8%, в Швеції, яка вважається європейським лідером – майже 12% [1].

Враховуючи світові тенденції, Україна повинна стати ведучим виробником екологічно чистої продукції, тим більше для цього існують всі необхідні умови. За даними Федерації органічного руху України, сучасний внутрішній споживчий ринок сертифікованих органічних продуктів в Україні почав розвиватись з 2006 р., сягнувши в 2008 р. 600 тис. євро, 2009р. – 1,2 млн. євро, 2010 р. – 2,4 млн. євро, в 2011 р. – зріс до 5,1 млн. євро, продовживши зростання у 2012 р. Нині в Україні 155 виробників на площі понад 270 тис. гектарів кардинально змінюють власні принципи діяльності, використовують органічні методи господарювання, часто отримуючи значно вищі урожаї, ніж в середньому в регіоні чи країні і при цьому вони сертифіковані як органічні у відповідності з жорсткими вимогами регулювання Євросоюзу [3].

У Волинській області склались сприятливі природно-кліматичні та організаційно-економічні умови для розвитку органічного виробництва. Волинь – агропромислова область, має рівнинний рельєф, порівняно теплий помірно континентальний клімат з достатньою кількістю тепла і вологи, родючі чорноземні ґрунти на півдні і дещо бідніші дерново-підзолисті – у північній частині, великі лісові масиви, густу мережу річок і озер, компактно заселена [2, с. 8-15].

У всеукраїнському територіальному поділі праці область визнана як аграрно-індустріальний регіон з розвинутим багатогалузевим сільським господарством. Основні напрями виробництва в галузі рослинництва – це вирощування зернових, цукрових буряків, ріпаку, картоплі. Основними виробничими напрямками галузі тваринництва є виробництво молока, м'яса ВРХ та свинини. Волинська область займає лише 3,3% території України, проте за виробництвом валової продукції сільського господарства на одного жителя у 2012 р. область посіла в державі 12 місце; за темпами виробництва – 6; за обсягами виробництва м'яса всіх видів – 8, картоплі – 9, цукрових буряків – 10, молока – 11 місце [4].

Відповідно до затвердженої «Стратегії економічного і соціального розвитку Волинської області на 2012-2015 роки з урахуванням завдань Програми економічних реформ на 2010-2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», розвиток аграрного сектора регіону має на меті оптимізацію використання природно кліматичного та аграрного потенціалу регіону для підвищення конкурентоспроможності продукції агропромислового сектора на внутрішньому та зовнішньому ринках на основі нарощування обсягів інвестицій та їх інноваційного, високотехнологічного спрямування [5].

Волинь, маючи значний потенціал для виробництва органічної сільськогосподарської продукції, її експорту, споживання на внутрішньому ринку, вже досягла певних результатів щодо розвитку власного органічного виробництва. В області активно працює осередок Всеукраїнської громадської організації «Клуб органічного землеробства», що об'єднує садоводів і городників, які бажають вирощувати сільськогосподарську продукцію без хімічних засобів захисту та мінеральних добрив.

В 2010 р. з ціллю опанування органічного методу землекористування в Іваничівському районі Волинської області було засноване сільськогосподарське підприємство ТОВ «Старий Порицьк». Нині ТОВ «Старий Порицьк» – це єдине в регіоні сучасне аграрне формування, метою створення якого є ведення та розвиток органічного виробництва. Господарство здійснює свою діяльність у двох основних напрямках: рослинництво та молочне скотарство. Використання органічних технологій в землеробстві дали змогу господарству підвищити природну біологічну активність у ґрунті, відновити баланс натуральних поживних речовин й забезпечити приріст гумусу, який на момент заснування підприємства не перевищував 2 відсотки. За результатами щорічних інспекцій, проведених Органік Стандарт (ОС) 01.08.2012 р. та 17.01.2013 р., ТОВ «Старий Порицьк» отримало Сертифікат, який підтверджує, що основним видом діяльності підприємства є виробництво органічної сільськогосподарської продукції, яка відповідає вимогам, викладеним у Постанові Ради (ЄС) № 834/2007 та Постанові Ради (ЄС) № 889/2008 (табл. 1).

В результаті впровадження сучасних технологій та суворого контролю на всіх етапах виробництва, в підприємстві досягнуто найвищих показників якості сільськогосподарської продукції. ТОВ «Старий Порицьк» є членом Федерації органічного руху України. В рослинництві робота ведеться у таких напрямках: товарне зернове виробництво; кормовиробництво; виробництво зернобобових культур

й кормових трав. В таблиці 2 наведено основні показники, які характеризують рівень економічної ефективності виробництва окремих видів органічної продукції рослинництва в господарстві.

Таблиця 1
Види та якість сільськогосподарської продукції ТОВ «Старий
Порицьк» Іваничівського району Волинської області

№ п/п	Рівень якості продукції	Види продукції, тварин
1.	Органічна продукція рослинництва	Гречка, овес, ярий ячмінь, кукурудза, озимий ячмінь, льон, люпин
2.	Продукція рослинництва перехідного періоду	Озима пшениця, люцерна, еспарцет, конюшина, багаторічні трави, озиме тритикале
3.	Органічна продукція тваринництва	Бички, телиці, дійні корови, молоко
4.	Перероблена продукція	Крупа гречана ядриця, крупа гречана січка

Джерело: дані Сертифікату № 12-0121-03, виданого ТОВ «Старий Порицьк» ТОВ «Органік Стандарт» (ОС) 05.02.1013 р.

Наведені дані свідчать про те, що виробництво органічної гречки, вівса та кукурудзи на зерно є економічно вигідним для підприємства, оскільки реалізаційні ціни на продукцію, яка вирощена за умов органічного землеробства на 25-30% вища, ніж за традиційного виробництва. Наприклад, ціна 1 кг фасованої гречаної крупи складає 23,90 грн., якої щодня реалізується близько 200 кг. Нині є категорії споживачів, які готові платити більше за безпечну продукцію, що не містить тих шкідливих речовин, які негативно впливають на здоров'я людини та навколишнє природне середовище.

У тваринництві господарська діяльність ТОВ «Старий Порицьк» спрямована на виробництво органічного молока. За досить короткий термін було створено належні умови утримання ВРХ та отримано наступні результати: середньорічний надій на 1 голову складає 5000,0 кг молока вищого гатунку при жирності 3,8-4,2% і вмісті білку 3,1%. Молоко підприємство здає на завод «Білогір'я молокопродукт», що у Хмельницькій області за середньою ціною реалізації 4,27 грн. за 1 кг. У планах – вийти на більш цивілізовані молокопереробні заводи, які займаються саме органічною продукцією.

Таблиця 2

Економічна ефективність виробництва органічної продукції
рослинництва в ТОВ «Старий Порицьк» у 2012 р.

Показники	Види продукції		
	овес	гречка	кукурудза на зерно
Урожайність, ц/га	17,1	7,6	69,0
Виробнича собівартість 1 ц продукції, грн.	134,22	162,26	90,21
Повна собівартість 1 ц реалізованої продукції, грн.	142,97	223,08	95,59
Середня ціна реалізації 1 ц, грн.	154,37	469,23	230,77
Чистий дохід (виручка) від реалізації, всього, тис. грн.	134,0	6,1	204,0
Отримано прибутку від реалізації, всього, тис. грн., в т.ч. з розрахунку на:	9,9	3,2	119,5
- 1 ц продукції, грн.	11,40	246,15	135,18
Рівень рентабельності, %	7,9	110,3	141,4

Джерело: розраховано за даними форми 50 с.-г. (річна) ТОВ «Старий Порицьк» за 2012 р.

Досягнення вище вказаних показників стало можливим в результаті: годівлі тварин повноцінними багатокомпонентними сумішами; створення комфортних умови для утримання поголів'я; суворого дотримання зооветеринарних заходів, що гарантують високий рівень здоров'я тварин; здійснення оперативного контролю, обліку та управління виробництвом за рахунок автоматизації всіх трудомістких процесів та використання сучасного програмного забезпечення. Крім того, підприємство робить ставку на племінну роботу. Нині утримують 109 телиць парувального віку, які невдовзі поповнять дійне стадо.

20 грудня 2012 р. в Інформаційному агентстві «ЛІГАБізнесІнформ» відбулася Прес-конференція «Продовольча безпека та безпека продовольства – органічний вектор», організована Федерацією органічного руху України за підтримки Проекту USAID Агроінвест. Під час прес-конференції учасники підвели підсумки розвитку в Україні органічного сектору; визначили найкращих виробників, переробників та інших активних гравців органічного руху України за результатами роботи в 2012 р. Зокрема, за визнанням Конкурсної комісії, ТОВ «Старий Порицьк» відзначено як найкраще підприємство-виробник сертифікованої

органічної продукції тваринництва [3].

Отже, проведені дослідження дозволяють зробити висновок про те, що у Волинській області існує позитивний досвід ведення органічного землеробства й тваринництва, впровадження відповідних технологій. Вирішення проблем розвитку екологічного агровиробництва у досліджуваному регіоні та Україні в цілому можливе за умови: законодавчого визнання та захисту органічних продуктів; кращого інформування споживачів про переваги таких продуктів; формування національної системи сертифікації, затвердження правил, стандартів; забезпечення ефективної державної підтримки та стимулювання розвитку органічного виробництва.

Література

1. Мерленко І.М. Важливість маркування продукції при альтернативних системах землеробства / І.М. Мерленко // [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Vnuvvgp/2009_1/v4507.pdf.

2. Науково обґрунтована система ведення агропромислового виробництва у Волинській області: наук. видання / В.Д. Пахольчук, В.М. Заремба, В.М. Скляничук [та ін.]. – уцьк: АА В.П. Іванюк, 2008. – 544 с.

3. Офіційний сайт Федерації органічного руху України // [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.organic.com.ua/uk/news/315-press-conference>.

4. Продукція сільського господарства за 2012 р. (попередні дані): експрес-випуск Головного управління статистики у Волинській області // [Електронний ресурс]. – режим доступу: www.lutsk.ukrstat.gov.ua.

5. Стратегія економічного і соціального розвитку Волинської області на 2012-2015 роки з урахуванням завдань Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» // [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://volunrada.gov.ua/node/29409>.